

Om de zee te zien

Jurjen Keessen

ISBN: 9789402173611

© Jurjen Keessen, 2018

Omslag: Schiller, *Die Bürgschaft* (slot); foto Jurjen Keessen

Het duurde veel langer dan je zou hebben verwacht. Hij draaide nog een aantal keren rond, voorover en opzij. Als hij zijn aktetas niet stijf onder één arm geklemd had gehouden, had hij daar misschien nog iets aan kunnen doen. Door zijn armen te spreiden, of zo. Niet dat dat verder veel uitgemaakt zou hebben. Het was een jonge man, nog geen dertig, en hij droeg een keurig pak, zonder vlekken of kreukels. Zijn jasje wapperde achter hem aan. Het is niet bekend of hij schreeuwde tijdens zijn val. Het vliegtuig maakte veel lawaai en het was natuurlijk toch al weer snel ver weg. Verder was er niemand dicht genoeg in de buurt om hem te hebben kunnen horen. In ieder geval was het een grote, heel stille ruimte waar hij in viel. Een weiland, tussen andere weilanden. In de verte een boerderij. Niemand had hem zien neerkomen, daardoor duurde het een poos voor hij tenslotte gevonden werd. Je moest dichtbij zijn om hem te zien, tussen het gras en de bloemen, in de natte, zachte veengrond. Hij lag niet ver van een slootkant; gele dotters, wit lepelblad, boterbloemen en zuring bloeiden rondom, maar er liepen op dat moment geen koeien. Je – de boer en de politiemensen dus en de ziekenbroeders die hem tenslotte kwamen weghalen, de journalist van de krant, maar die kwam pas toen alles achter de rug was en ook de broeders alweer weg waren – hoorde er alleen grutto's, leeuweriken en kievieten, een enkele karekiet, en even een vliegmachine, ver weg. Later zouden daar in de buurt drukke, lawaaiige autowegen worden aangelegd, maar die waren er toen, eind mei 1935, nog niet.

Er kwam een officieel onderzoek. De onderzoekscommissie is er echter niet in geslaagd uit te maken of Herr Doktor Karl Mondschein nu, kort voor de landing op Schiphol, uit de Fokker-F VIII van de KLM, van Praag naar Amsterdam, was gesprongen of gevallen.

“Ga je gang maar, Janssen”, had de brigadier van de Rijkspolitie gezegd, toen aan het eind van die dag gedaan was wat er gedaan moest worden en de boer hem vroeg of hij die mensvormige kuil in zijn weiland nu dicht kon gooien. “Waarschijnlijk trekt-ie vanzelf ook wel dicht, denk je niet?” Maar Janssen wou dat liever niet afwachten.

Sneeuw

“Heilige Maria is dat me een Zustand, geen water, ik weet niet hoe dat nu weer komt een Mensch heeft toch water nodig om zich te waschen und, und so, ... Jesus Maria.”

Mevrouw Veerman stond heel klein in haar deuropening, ze leek niet meer boven mijn navel uit te komen. Krom en koud, haar oude groene ochtendjas scheef dichtgeknoopt over haar kleren, haar dunne grijze haar in slierten om haar hoofd.

Begin januari was het gaan sneeuwen. Er hadden de hele dag zware, grijze wolken boven de stad gehangen en 's nachts begon de sneeuw te vallen. Eerst zachtjes, met verspreide, kleine vlokjes, maar al gauw vielen er gordijnen van grote, pluizige plukken die stil en onafwendbaar de hele stad afrondden en wit inpakten. Maar alleen wij die te laat uit de kroeg kwamen en misschien nog wat mensen die om een of andere reden op straat waren, zagen het gebeuren. De anderen kregen het pas 's morgens te zien; toen lag er al bijna een halve meter. Daarna sneeuwde het nog twee dagen, soms hard en als de wind opstak met vlagen die horizontaal door de staten joegen, soms miezerig, met kleine, verspreide pluisjes. Maar het sneeuwde de hele tijd en toen was de stad onherkenbaar en onbegaanbaar. Op de grotere straten veranderde de sneeuw door pekelen en auto's nog in vuilgele moes, die 's nachts in richels en korsten vastvroor. In de kleinere straatjes en op de trottoirs bleef het wit en dik liggen; op de grachten maakten langzaam rijdende auto's er alleen twee diepe sporen in. Met de fiets moest je daarin blijven, met een sleepje auto's achter je aan, of slingerend vastlopen in een sneeuwbank als je het spoor kwijtraakte of je er door een ongeduldige taxi uit liet jagen. Toch was dat gemakkelijker dan lopen en wie ongetraind of oud was moest binnen blijven. Op de Prinsengracht werden langlaufers gezien. En toen het ophield met sneeuwen viel de vorst in. Aan het eind van de middag verdwenen de leeggesneeuwde wolken naar het westen en maakten een diep donkerblauwe lucht vrij, waar de iepen langs de grachten zwart tegen afgetekend stonden. Het werd snel kouder en die nacht vroom het met een scherpe, droge vorst zoals Amsterdam niet vaak meemaakt. De kou kroop in alle bakstenen van de muren en door de kieren van kleren en deuren naar binnen. Binnen één nacht was de waterleiding bevroren. De kachel op z'n laagste stand had de

temperatuur in huis net boven nul gehouden, maar niet de enkelsteens muren waar de leidingen over liepen. Buurvrouw Veerman hoorde ik 's morgens vloeken in haar keukentje; ik begreep dat ik bij haar ook niet om water hoefde aan te kloppen. "De waterleiding is bevroren, maar als u een emmer heeft, ga ik wel even naar de overkant, kijken of ze daar nog water hebben."

Aan de overkant was de zaak geïsoleerd en warm gestookt; geen problemen, andere huisbaas. We kenden elkaar van over de smalle straat bij elkaar naar binnen kijken, groeten en nu een dan een praatje over niets. Ik was er niet eerder binnen geweest, maar twee emmers water was geen probleem. "Als het op is kom je maar weer nieuwe halen." Ik hoefde er niet zuinig mee te doen. Overbuurvrouw zag veel humor in de situatie en een mooie kans het leven wat op te fleuren dat door de sneeuw toch al wit was gekleurd. Ik beloofde ook de andere burens lastig te zullen vallen, maar dat hoefde niet.

"Bij ons in Langenlois sneeuwde het altijd zo, ja, behalve als het zomer was natuurlijk, maar in de winter sneeuwde het altijd, dan liep je door de sneeuw naar school en dat was zo mooi. Ik zeg nog altijd 'bij ons', terwijl ik daar toch al hoe lang nu al niet, oh, vast al wel meer dan vijftig jaar weg ben." "Hoe oud was u dan, toen u wegging?" "Ik was achttien toen ik naar Wien ging, Wenen, dat was in 1921." "Nou, dat is dan dus vijfenzeventig jaar geleden ...?" "Vijfenzeventig? Ja, maar dat kan toch niet? Ik ben toch nog geen tachtig, en ik was toch al achttien...?" "Ja, maar dan bent u nu dus, 'ns kijken, drieënnegentig, of tweeënnegentig ...?" "Drieënnegentig, nee; zo oud kan een Mensch toch niet worden!? Nee, dat geloof ik u niet. Dat moet ik eens aan Magda vragen. Als het bij ons sneeuwde, dan sneeuwde het ook goed en dan liepen de paarden met klokjes, met belletjes aan hun tuig en dat klonk dan zo aardig. Maar het was ook wel gevaarlijk, met die grote kachels en ovens die overal brandden en het hooi en het stro van de beesten en die houten huizen. Ik heb daar twee keer een grote brand meegemaakt. Eén keer was bij de slager, toen de jongen vet aan het uitbraden was en toen sloeg de vlam in de pan. Toen is die hele straat uitgebrand, allebei de kanten, alleen hier en daar bleef een huis staan, dat werd overgeslagen, net als in het leven. En de andere keer was 's nachts. Dan sloeg de Elfenglock, dat was de grote klok van de kerk en dan schrok iedereen want die sloeg anders nooit, dan wist je dat er